

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

A fegyverszünet — értelme.

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Az osztrák kormány kilátásba helyezte, hogy karácson táján előveszik majd a bécsi birodalmi gyűlésen is a véderőreform tárgyalását.

Erre az ujnemű karácsoni ajándékra való kilátást azonban ott sok mindenféle dolog megzavarhatja még. A többek közt a kutyakorbács suhogása is, amely ujnemű parlamenti érvelésnek érvényt szerzett az osztrák képviselőház mult pénteki ülésén egy Málik nevezetű képviselő, aki bebizonyította, hogy a fenyegetés előtt nem málik el.

Egészen világosan áll előttünk az a tény, hogy az osztrák kormány még csak nem is említette meg a véderőreformot, mielőtt hírt nem vette a magyar parlamentben létrejött fegyverszünetnek.

Az osztrákok e fegyverszünet értelmét egészen félremagyarazzák. Azt hiszik, hogy ezzel már a véderőreform sorsa eldőlt Magyarországon. Pedig ebben alaposan tévednek. Mert a fegyverszünetnek nem ez az értelme nálunk.

Mielőtt e nagyfotosságu tény valódi értelmére rámutatnék, meg akarok állapítani egy tanulságot, melyet a magyar kormány és pártja vonhatnának le az osztrákok magatartásából.

Ott nem akarták a birodalmi gyűlést kitenni annak, hogy esetleg megszavazzon egy véderőreformot, amely Magyarországon nem lenne keresztülvihető.

Ők nem akarták kitenni a maguk képviselőházát annak, hogy esetleg módosítani kelljen a már megszavazott reform egyik vagy másik részét azért, hogy esetleg összhangba hozassék azzal, ami Magyarországon keresztülvihetőnek bizonyult.

Ők fel akarták tartani parlamentjüknek szüz tekintélyét velünk szemben, melyet meg kell óvniok, nehogy csorba essék azon a legendán, hogy amit ők kimondanak, amit ők akarnak, az nem sérthetetlen és szent.

Ebben a felfogásban, úgy látszik, távolról sem osztozik a magyar kormány. Ma még senki sem tudja bizonyosan azt sem, hogy tényleg fog-e tárgyalatni karácsonra Bécsben a véderő. Senki sem tudja, hogy a szociáldemokraták nem fognak-e pandemoniumot rögtönözni a birodalmi gyűlésen a nagy terhek miatt, amelyeket, hir szerint (és méltán) sokallanak. Ma még teljesen a sötétben van mindenki arra nézve, hogy mikor és milyen alakban megy majd keresztül (ha megy) a reform Bécsben, de azt nem bánja sem a magyar kormány, sem a képviselőház többsége, hogy ezzel is esetleg úgy járjon, mint annak idején a Bánffy-Badeni

kereskedelmi szerződéssel jártunk, melyet a magyar képviselőház megszavazott, a szerződés pedig Budapest és Bécs közt elpároigott, a birodalmi gyűlés elé sohasem került és ott áll a magyar képviselőház hosszú orral, szégyenszemre, tehetetlenül.

Ami a létrejött fegyverszünetet illeti, ezt jó lesz a bécsieknek félre nem érteniök.

Magyarországnak van egy törvénye, mely az állami költségvetés letárgyalásának határidejét állapítja meg.

E törvényt sokszor megszegték, de magát e tényt senki sem helyeselte soha ebben az országban.

Sokszor volt a költségvetés terén törvényen kívüli állapot, de mindannyiszor érzékenyen érezte is az ország ennek kárát.

Az ellenzék, melyet feltétlenül hazafias szándék vezet, e kárt most ki akarta kerülni és avégből, hogy ez lehetővé váljék, mindent megtett.

Ezért történt, hogy amikor erős összeütközés volt a kormány s az ellenzék közt, ez utóbbi önként lemondott arról, hogy a mindenkor ellenzék legkényelmesebb fegyverét, melynek használata a világ minden parlamentjében szokásos, maga is felhasználja küzdelmének előnyére.

Bécsben láthatták, hogy a magyar kormány egyideig ellentállt annak, hogy a költségvetés tárgyalassék; hogy mátkacsul ragaszkodott a teljességgel nem sürgős véderőreform sürgős erőszakoláshoz; de felülkerekedett a helyes felfogás s a véderőreform tárgyalását hetenkint két napra szorították.

Meglehet, hogy a költségvetés tárgyalása alatt a kedélyek lecsillapodnak és a kormány is belátja, hogy tanácsos lesz megkísérteni azt, hogy a megkötött fegyverszünet után következék az állandó béke.

Nagyjában ismeretesek azok az alapok, amelyek ezt létrehozni lehetséges és talán mértékadó helyen arra a meggyőződésre jutnak, hogy az élet mindennapi, sőt minden percnyi szükségéhez annak, aki élni akar, alkalmazkodnia kell. Az élet nem áll másból, mint folytonos megalkuvásból. Életünk minden percében megalkuszunk valamivel. Aki ridegen akar: török vagy szakad. — az könnyen eltörheti vagy elszakíthatja azt, amit akar. Ha mértékadó helyen nem a rideg non possumus álláspontjára helyezkedtek volna a nemzettel szemben, már régen lett volna véderőreform. — mert senki sem tagadja elvileg ennek szükségét és nem kellett volna a hadseregnek sorvadoznia, ami senkinek sem érdeke.

De abból a vagylagosságból nehéz kibontakozni, hogy vagy szükséges a véderőreform s akkor azért érdemes egy hűséges nemzetnek a fennálló törvényeken nyugvó kívánságait kielégíteni azért, hogy ennek fejében a nemzet

vállalja a növekvő óriási terheket, vagy pedig nem szükséges a reform, akkor meg a nemzet szükségtelen dolgokkal ne terheltesék, mert nagyon is sok olyanra költetheti el a nemzet úgy sem tulságosan sok pénzét, ami számára elsőrangú szükséglet képez.

Igenis, a fegyverszünet a békéhez vezethet s erre megvan a jó szándék; de az az ösvény, amelyen járni lehet, a rideg non possumus terén nem található meg.

A székelység nevelése.

A „Székely-Udvarhely“ ez évi nov. 2 án megjelent 86-ik számának „Hirek“ című rovatában a fennebbi cím alatt jóleső érzéssel olvastam, hogy földmívelési kormányunk „a gazdakörök és más szervezetekben“ a falusi gazdák számára „gazdasági, egészségügyi, és más felvilágosító előadásokat“ rendezett s ezeknek „28000 résztvevője volt“.

Aki gyakrabban érintkezik a falusi emberekkel és figyelemmel kíséri, tanulmányozza azoknak életviszonyait mulhatatlanul föl kellett ismernie, hogy ott, a hol, az iskolából kikerült ifjak tovább képzésére némi gondot fordított valaki, s a hol olvasóköri, gazdakörök találhatók értelmes és ügybuzgó vezetők mellett, rohamos haladás észlelhető. De ugyancsak az is észlelhető, hogy a hol ezen tényezők hiányzanak: züllés, az erkölcsök rohamos olvadulása látszik.

„Ront vagy javít, de nem henyél“, irta a költő. Rontja a népet a sok koresma. A vasárnapi italmérés szabadon hagyása. Javitja az ifjak tovább képzése és az említett előadások rendezése ugy anyagi, mint erkölcsi terén.

Megdöbbenve olvastam közelebről egy hírlapi híresekéből, hogy miniszterelnökünk mint belügyminiszter főlebbezés alapján föloldott egy koresmárost a vármegye illetékes hatósága által ráért büntetés alól, amiért a tilalom ellenére vasárnap is nyitva tartotta koresmáját.

Mit célozt az a megyei hatóság a vasárnapi italmérések betiltása által? Nemde azt, a mit a földmívelési miniszter? Gondoskodni a nép anyagi és erkölcsi állapotáról. És mit a belügyminiszter? Gondoskodni egy falusi koresmárosnak bevételi többleteről a népek anyagi és erkölcsi romlásával is.

A marosvasarhegyi „Székely Ellenzék“ f. évi nov. 3-án megjelent számában „Veszélyes tünetek“ cím alatt fel volt mutatva, hogy minő eredményre vezet a sok koresma és a vasárnapi italmérés. Most még azzal bővíthetem az említett cikket, hogy a duhaj legények a vizsgálatra kiszállott csedörhadnagyt is megtámadták s midőn fölismenték: — „Bocsánat hadnagyr ur! azt hittük finánc“ — így védekeztek.

Tehát úgy az idegeneknek, mint a pénzügyőrségnek életveszélyes naplemente után a község utcáján végig menni, a tankor pedig a vasúti vonat esti 8 és 9 óra között érkezik az állomásra. Onnan pedig nem lehet a község fölött átröpülni, kinek épen az esti vonnattal kellett megérkeznie, kocsik nem létében gyalog kell végig sétálnia Szóvata hosszu utcáján.

Szovátán felnöttek tovább képzése. a földművelésügyi miniszter intézkedése folytán egészségügyi, jogi gazdasági s más hasonló ügyi fölolvasások, előadások ismeretlen fogalom. Annál látogatottabbak a korezmák.

Miklós Ödön gazdasági egyleti elnök közreműködése folytán Borsodmegye közsé- geiben éveken át gazdasági téli előadásokat tartottunk.

Minden előadónak egyet egyet le is kel- lett hogy írjunk, s azt a gazdasági egylet 1000—1000 példányban kinyomatta. A füze- teket ingyen osztogattuk ki az előadáson résztvevő falusi gazdáknak. (A földművelés- ügyi miniszter segítette ez ügyben a vár- megyei gazdasági egyesületet.)

Jól emlékszem, hogy egy Tisza menti községben a terület okszerű kihasználásáról beszélvén a gazdaközönségnek, két év múlva fölkeresett Miskolcra egy bőgatyas falusi gazda onnan.

— Eljöttem — úgy mond — megkö- szönni az urnak a tavaly előtti utasításait. A tiszai árterben egy nagyobb darab földet eddig semmire sem használhattam. Az előadásokon hallott utasítás szerint, beültet- tem kosárfűzettel. Az onodi kosárfűzéstől tan- tyán a fiam résztvevett. Megtanulta a ko- sár- és székérkas fonását. Az idén már sa- ját termelésű vesszőinkből fonhatunk. Ez munkát ad nekünk s nem tlenkedünk, he- verünk telen át; a kasokat nem kell pénzen venni, sőt mi adunk már el. Az addig haszná- lhatatlan földem többet jövedelmez, mint egy akkora darab buzával bevetett terület, „pe- dig jó termők a földjeink”.

Ez a nyilatkozat még jobban esett ne- kem, mint az egyleti elnök által kiutalt elő- adásonkénti 10 forint és egy-egy füzet megírás- ért a 20 forint; jóllehet ez is jó mellékjövede- lem volt.

Tapasztaltam, hogy földművelő népünk, ha alkalma van rá, szívesen tanul, s a mit tanult, azt érvényesíti is.

Örömmel értesültem a napokban arról, hogy Etéden Balint Zoltán róm. kath. tanító és Bakó Daniel állami iskolai igaz- gató-tanító az iskolából kikerült ifjakat té- len át összegyűjtik, oktatják, előadásokat tar- tanak nekik. Vaj a minél több tanító utá- nozná e szép példát!

A tudásvágya meg van falusi népünkben, csak emberek kellene, a kik helyesen ve- zessék s a mindennapi életben szükséges ismereteket velük közöljék.

Igy haladhat előre anyagilag, szellemi- leg és erkölcsileg székely népünk.

(G. S.)

Régi levelekből.

XVI.

A Teleki Mihály buzgó közreműködése folytán Lipót császár szövetkezett Apaffy Mihály erdélyi fejedelemmel a törökök ellen és Erdély fölötti uralmát már biztosítva érezte. 1692. december 3-án értesíti az er- délyi rendeket, hogy kiküldötté a mai napon kellendelettel Erdélybe fog menni, hogy a gondnokság alatt levő Rákóczy-féle birtokok, ugyszint az erdélyi fiscalis birtokok értékét és jövedelmeit megállapítsa, s e végből a kiküldöttnek napi díjaiban 1000 rajnai forint utaltatván ki a szépesi bánya jövedelmekből, ha ezen fölül a királyi szolgálatban hasonlóan Erdélyben is szükséges a birtok szükségletei- hez járulni, azt szolgáltatassák ki a fiscus jö- vedelmeiből.

Várady László a magyarországi királyi kincstári jövedelmek fő preceptora az 1642. december 3-án kezéhez küldött királyi meg- bizó levélben azon utasítást is kapta, hogy Hucher Conrad János császári biztossal, ki a katonaság részére bizonyos helyekre össze- gyűjtendő gabona beszerzésben működik Er- délyben már huzamosabb idő óta, tegye

magát érintkezésbe és akadályozzák meg azon erdélyiek, a kik Lengyelországban a gabonának köblét két forinton összevásárol- vá, mint irigyek és toladók meg akadályozzák, hogy olcsóbb áron vásárolhassanak ott gabonát (a katonaság részére). Együttal tegyen jelentést az erdélyi fiscalisbirtokok évi jövedelméről.

1693. március havában teszi meg jelen- tését Várady László. A jelentés több ivre terjed, részletes, s a végén az derül ki, hogy az összes most meglévő fiscalis birtokok évi jövedelme 26964 forint 40 krajczár, mely 6 százalé- kos kamatnak véve, az összes birtokok ér- téke 449406 forint 66 kétharmad krajczár tehető.

Főlemlíti a jelentés, hogy az 1650. évi összeírás óta az erdélyi fejedelmek nagyon sokat adományoztak pl. Gyulafehérvárhoz ma csak 36 birtok tartozik a 46-ból, Kővár- hoz 67 a 93-ból; Dévához 25 az 52-ből, egy részből és egy praediumból; Zalatná- hoz 2 possessió és 2 portio a 44 possessió- ból; Görgényhez 15 birtok 22-ből; Szamos- ujárhoz 54 a 60-ból és 5 portióból.

A többi várak, mint Gyula, az erdélyi püspökök; Kolozsmonostor, Husz, Fogaras minden hozzájuk tartozó birtokkal együtt teljesen ellettek idegenítve és átírva. A vá- radi erődítményhez, nem különben Lugos és Karánsebeshez tartozó birtokok a budai vizs- gálat alá tartoznak; Borosjenő a hozzátar- tartozandókkal együtt még török iga alatt nyög.

Ugyan ezekhez számíthatók az ifju Apaffy Mihály apai ősi birtokai és mint választott fejedelmek birtokai is: az ebes- falvi kastély, az almakeréki nemesi kuria, Hondorf, Gálfalva, Katona, Nagyalu, melyek- ből készpénzben 4000 forint az évi bevételé, a három Tökölly nőver után ugyan ezen feje- delem által visszaválthatási jog mellett szer- zett birtok 50 ezer tallér értékben. Ezen kívül bírja ez a fejedelem a Tökölly Imre lázadó főnök fivérének, s említett nővérei- nek, ugyanis Eszterházy Ferenc gróf nádor és Nadasy István gróf özvegyeinek negyed- rész birtokát a megbélyegzés után (per no- tam), ugyanazon Tököllynek a királyi kincs- tárra szállott birtokaiból a negyedrész, nem különben a negyedet említett Tökölly ado- mánylevelének erejénél fogva.

A magas udvari kamarának folyó évi január 26-án hoztam Erdélybe küldött ren- delete szerinti, a helyszínen megejtett becs- lést elvégezven az említett ifju fejedelem birtokában levő állami birtokokra (bonorum fiscalium) vonatkozólag, úgy találtam, hogy apai öröklött birtokain kívül és a Tökölly nővérektől szerettek mellett birtokában van Fogaras vára, mely védő eszközökkel, falak- kal, ártokkal legerősebb zár Erdélyben, s a legtekintélyesebb és leggazdagabb uradalmi k tartoznak hozzá az egész megyével. Régen mindig fejedelmi birtok (fiscalis) volt és a fejedelmek által használtatott mindig, örök- lési jogon függetlenül minden m gyétől. Eb- ből az uradalmából szantás és aratás idején segítették a más állami jószágokat (alia fiscalia bona). A fejedelem elhaltával a vá- rat és birtokokat annak özvegye kapta, hasz- nát az élvezte.

Igy Apaffy Mihály fejedelem halála után is az Apaffy özvegyére szállott.

Radnót vára, Husz vára, a balázsfalvi uradalom, Bálványosvárnya, Magyar Lapos, Boinicza. Kelemes az arany bányával együtt (az ifju Apaffy fejedelem birtokában van).

Várady László jelentésének ezen utóbbi részéből tisztán kitünik, hogy minő tervei és szándékai voltak a császárnak.

Tudni akarta, hogy az utolsó „árnyék fejedelem” után mire teheti kezeit a német kormány. Mekkora jövedelemre számíthat a császár, s miből jutalmazhatja a pártjára megnyert főurakat. Azt már tudta a nótázá- sok után, hogy mit nyerhet a levért, vagy manekült honfiak birtokaiból.

A német hatalom teljes súlyával nehe- zedett Erdélyre most a XVII-ik század végén, epen mint ennek kezdetén. Akkor Napragy Demeter az oláh eredetű kirevezett, de ál- lását soha el nem foglalhatott erdélyi katho- likus püspököknek 1602-ben fölterjesztett memo- randuma alapján ismerte meg a viszonyokat a császár és a hirhedett olasz születésű Basta György fogatosította a felsőbb parancsot, most Rabutin hasonló kegyetlenséggel a Vá- rady László jelentése után.

De valamint akkor a hazafiak elére al- lott Bocskay István, úgy most is támadott vezérlő férfiú II-ik Rákóczy Ferencben. A kik kényszerűségből a hatalom mellett állottak, lassankint ellene kezdtek működni, mint pl. Pekry Lőrincz, kit bárói rangról gróffá emelt a császár; északnyugati Magyarországon várkapitánnyá, majd délen egy megye főis- pánjává nevezett ki, hazavagyódott és terveit ügyesen tudván titkolni, udvarhelyszéki fő- kiálybíró lett és javaslatot terjesztett föl 3 székely ezred föllállítása iránt. Miért akarta ezt, kiünt később, midőn Rabutin jelentette a császárnak, hogy Pekry titkon magát Rá- kóczy erdélyi pleni potentáriusának írja, fe- leségét fogságban hagyja, s neki nem ad engedélyt a kiutazásra. Ez a gróf Pekry Lőrinc lett Rákóczynek egyik híres generá- lisa. Ennek utódja a fogarasmegyei tevékeny főispánnak szintén köztisztelő- és szeretetben álló neje, ki társadalmi téren igyekszik segí- teni férjének hivatalos teendőiben: az egyet- értést megteremteni, szilárd alapokra helyezni e megyének különböző nyelvű lakóssai között.

Gagyi Samu.

HIREK.

Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy kedves jóakaróink a jegyzők jóhiszemű felvonultatásával a habb trükkre nem pályáznak;

mondják, hogy ma-holnap a sarki hordárok testületét mesterséges okokból el- ienünk felvonultatni nem fogják;

mondják, hogy mindezek a közérdek világo. kárara nem törtennek;

mondják, hogy mas helyen is az ilyesmiket a polgárság ölbetett kézzel szem- lélné;

mondják, hogy nálunk a közjavát be- csültesen, áldozatkésséggel szolgáló egyé- neket kövel nem dobálhatják;

mondják, hogy a sertésveszben el- hulló állatok hullájából némely faluban a kutyák lukullusi lakomákat nem rendeznek,

mondják, hogy a szélhámos mentege- tése nem bünpártolás.

E hírek valóságáért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

A székelyudvarhelyi új plebános.

Mikes János gróf szombathelyi püspök ki- nevezésével a székelyudvarhelyi róm. kath. plebánosi és főesperesi állás megüresedett. Az erdélyi róm. kath. Státus igazgató-taná- csa e tekintélyes állást szombaton tartott ülésében már betöltötte; Pál István státusi előadót választván meg Mikes gróf helyébe. Pál István huszonkét évig volt a Státus nagyérdemű előadója és helyét páratlan szor- galommal, nagy tudással töltötte be. Helyét alig fogja egyhamar pótolhatni a Státus, melynek e hó 16-iki gyűlése valószínűleg az új előadót már meg fogja választani. Barmi- ként is legyen a Státus választása az utódra nézve, minket ez kevésbé érdekelhet. Azt azonban a legnagyobb örömmel fogadják min- denki, hogy Pál Istvánt választotta nekünk plebánosnak. Talpig derek háromszéki tös- gyökeres székely, aki gazdag élettapasztala- tokkal telve, hivatva van Székelyudvarhely város katolikus közönségét úgy hitéleti, mint társadalmi téren tömör egészében maga körül csoportosítani és jó pásztoroként a leg-

helyesebb uton vezetni. Mély tisztelettel, székelly testvéri szeretettel üdvözljük a derek főpapot és Isten segédelmét kérjük áldásos működésére, mely elé teljes bizalommal, hit- és fajrokoni szeretettel tekintünk.

— **A város jövő évi költségvetése** előttünk fekszik. Az összes szükséglet 189,969 K 84 f, fedzet 193,384 K 70 fillér, tehát még főleg is van kiütetve 3379 K 86 f. Így fest a mérleg a költségvetés végén. Ezzel szemben azonban a szükségletet a jelen évihez kepest kerekén 6484 K-val emelték fel. A pótdó 4466 K 6 fillérrel lesz több a folyó évinél, vagyis 52 százalék van tervek véve.

— **Szekely Egyesület** 1911. évi rendes közgyűlését december hó 10-én (vasárnap) déli 11 órakor tartja meg Budapesten, a László-féle gimnázium dísztermében (V Hold-utca 19.)

— **A rendőrség figyelmébe** Mióta kettős vonatjársunk van, azóta gyakran előfordul egy sok panaszra okot szolgáltató hibás rendszer, mely a bérkocsik helytelen beosztásából táplálkozik. Ezelőtt, mikor a jambor vicinális le és fel is egymagában járt, helyén volt, hogy az összes kirendelt bérkocsik várják az érkező vonatot, mert a míg a vissza-induláshoz előkészítették, addig a bérkocsik is bér- és kivihették az utazni szándékozókat. Most ezt nem lehet így csinálni. Nem lehet, mert pl. a reggel érkező vonat a délutáni felhármas indulásához pontosan elő van készítve. Mikor aztán a gyakran későn érkező vonat megjön, nyomban vissza indul a másik. A bérkocsik mind az érkezőket várják és az induláshoz fél, sőt negyed órával előbb sem lehet kocsit találni. Ugy kell intézni a kocsik beosztását, hogy jusson és maradjon is.

— **Magyarország címeres Könyve** cím alatt nagy-zabasu könyvet szerkesztenek és adnak ki Komárom-, Zemplén-, Szatmár-, Borsod-, Bihar-, Szolnok-Doboka- és Nyitra- vármegyék levéltárosai, valamint Pálma József családtörténetirő Marosvásárhelyt. Egy évfolyam (12 füzet) ára 50 K, amely összeg 4 egyenlő és előzetesen beküldendő 12 K 50 f részletben is fizethető. Kivételesen az első füzet külön is megrendelhető. Ennek előfizetési ára 5 K, mely a „Miskolci Agrár-Bank Reszvénytársaság”-hoz küldendő be. Eddig huszonöt ezer hazai címer van együtt a szerkesztők gyűjteményében. Az első füzet bevezetését Ándrássy Gyula gróf írta meg és megjelenését a szerkesztő-kiadók e hónapra tervezték. A kiválóan érdekesnek ígérkező műben legelőször is Magyarország nagy-címere és a vármegyék címerai (mind teljes színű — kromolitografált — kiállításban. Ezek után a fő- és köznemesi családi címerek szoros ABC-sorrendben; ezek sorozatában a nemes egyházak, egyházi testületek, városok és községek címerai, mindenik a maga helyén az ABC sorrendjében. Egy-egy füzetben 16 táblázaton 144 címer lesz. Minden hónapban egy füzet kerül kiadásra.

— **A sertésvesz és egyebek.** Nem akarunk gancsoskodni és mégis, a közérdek azt parancsolja, hogy szavunkat felemeljük. Reá kell mutatnunk egy hibás rendszerre, amely türethetetlen. Senkit megróni, senkinek ártani nem akarunk. Boszuállítás soha sem vezérelt. Az ilyesmit telkünkön utáljuk és megvetjük azokat, kik ezt velünk szemben kéréshetetlen embertelenséggel gyakorolják. Ezt azért kell itt elmondjuk, mert lépten-nyomon szomorúan tapasztaljuk, hogy az igazság mily veszélyes utitárs. De térjünk a tárgyához. Több oldalról értesültünk, hogy a folyton grasszáló sertésvesz az eltitkolások miatt tart oly hosszú ideig. A bajt növeft az a rossz szokás, hogy az elhullott állatok bőrét és husát kellő szigorú ellenőrzés nélkül kezelik. Megtörténik az is, hogy a dögtérről a kutyák visszahurcolják a községbe és így természetesen a veszélyt terjesztik, sőt állan-

dósítják. Mi nem hibáztatunk ezért senkit, de nem is dicsérhetjük ezt az állapotot. E helyett közöltük észleletünket, hogy azzal figyelmessé tegyük az arra illetékes hatóságot. Többet is mondhatnánk. Azonban — azt hisszük — már ezzel a pár sorral is erősen megmozgatjuk az illetékes köröket s iszonyu razzíát tartanak a fertőzött és fertőzésre gyanus községekben.

— **Köszönet.** Mindazon jó ismerőseink, kik boldogult édes anyám elhunytá alkalmával végisztelességételen megjelenésükkel vagy más módon részvételüket nyilvánítani szívesek voltak, ez uton is hálás köszönetet mondok. Székelyudvarhely, 1911. nov. 14-én tisztelettel Kiss Albert „Karolina” orsz. kórházi tisztv.

— **Olcso és szép kiadású róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók. Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerüzetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyali kenyér, Igazi égi manna. Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezérszillag stb. A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

Irodalom.

Felhívás előfizetésre.

Husz év előtt a Hargita öléből keltek szárnyra egyszerű dalaim, s ma a szőke Szamos partjáról indítom unak verseim harmadik kötetét. Nem annyira költészetem erejében bizakodom, midőn a közönség támogatására gondolok, hanem inkább irányba helyességében és hangja tisztaságában. Távol állok minden szélső irányzattól s a magyar földet magyar népével együtt áldom és imádom, mint édes anyját a gyermek. Költészemmel nem döntögetem a család, vallás és hazafiság oltárait, hanem szeretnék segítséget nyújtani teljesebb fölépítésükre. Tudom, hogy erre a kötet csak homokszem, de olyan, mely szivomról száradt. Darabjainak jövelem-részt ismeri már a közönség, a többi beszéljen magáért.

A verskötet megjelenik folyó évi december hó első napjaiban, legalább tizenkét ivnyi terjedelemmel. Kiadja az Erdélyi Irodalmi Társaság. Izléses, csinos kiállításáról Stief Jenő és Társa jóhírű könyvnyomdája gondoskodik. Ára füzessel 3 korona, finom diszkötésben 5 korona. Tíz előfizető után egy tiszteletpéldány jár. Az előfizetések szerző címére küldendők (Kolozsvár, Honvéd utcai állami elemi iskola). Kolozsvár, 1911. évi október hó 25-én. Kiváló tisztelettel: **Tarcsa-falvi Albert.**

Cseléd Ő „Nacscsága”.

Hogy mikép fejlődött a mai cseléd-törvény, az már ismeretes, az már magyarázatra nem szorul. Azt csak azok tudják, akik érzik eme végtelen böles intézmény üdvőségét.

A kegyelmes ur bizonyosan nem érzi, mert nem is érezheti, amennyiben egy olyan nagy urnál nem is lehet rossz, — kikapós cseléd.

De annál jobban érzik ezt a kisebb emberek.

Utóvágra is, miért a falra borsót hányni, ugysem ragad az oda, punktum!

Nem erről szól az ének, mert hiában is szólana, csupán a cseléd Ő nacscságáról (nagy Ő-vel kérem!) szólunk pár szót, s e pár szóval kapcsolatosan önkénytelen fölmerül e kérdés: „miből lesz a cserebogár”.

Ne tessék nevetni, sőt még mosolyogni se, mert amit mondandók vagyunk, határozottan megtörtént tények, saját meggyőződés után.

E hó 2 ik napján egy uri háznál a cseléd — ki, közben legyen mondva — azért állott el cselédnek, mivel otthon már szülei nem tarthatták azon egyszerű fizikai oknál fogva, mert nem volt mit enniök, s ez a cseléd az elébe tett kolbaszt és sertés-húst azzal utasította vissza, hogy az ő gyomra nem tűri a nehéz ételt...

Egy másik uri háznál azt mondta egy beres leánya, ki szintén effele fizikai okok miatt állt be cselédnek, — mult hó 25-én azzal érvelt, hogy ő nem szokott hozzá a cukros téstészteműhöz és rosszul lesz tőle.

Ugyanez a cseléd a gyógyszer-tárból „Diana-krémet” vásárolt 3 korona értékben, meg 5 koroná akác illatszert, — mondván, hogy ma este szükségem van rá, „mert menni kell a kocsi-táncba”.

Nemkülönbben egy harmadik uri háznál közönséges rüppök, — otthon még puliszkát sem elegendő mennyiségben élvezett paraszt — 15 éves leány azt mondta urnőjének, hogy „én bizony nem megyek kosárral a mézár-székbe, mert én azt szegyezem”.

És így tovább!

Nagyon tiszteljük mi Amerikát, sok pénzt utalt át hozzánk, de sok túlműveltséget is, amit minálunk még manapság: szemtelenségek nevezünk.

Hová jutunk?!

Ha valaha az életben egy egy kifiamodott elmétől származott törvényjavaslatot elexpediáltak az idők végtelenébe, úgy ez az ugynevezett cseléd-törvény — mint szörny-szüllött az, amit feltétlenül a legközelebbi krematoriumba kell küldeni, de gyorsan haladók nélkül.

De hát jól van ez! Mi adjuk a művelt, amely eljárásunk úgy passzol nekünk, mint a kutya szájába a tojás. A cseléd adja a műveltet, ami szintén úgy passzol neki, mint nekünk a műveltség s ma-holnap ott leszünk, hogy a cseléd csizmáját mi fogjuk kisuvikszolni, mert nem mi a cselédnek, hanem cseléd ő nacscsága fog nekünk rendelkezni, mint ahogy nem egy eset van rá.

Ha parancsolják, adatokkal szolgálunk szívesen, csak attól tartunk, hogy akik adatokat kérnének ez ügyhöz, nagyon furcsán járnának.

Egy dolog, hogy a cseléd a gazdának fizetett ellensége. De nem úgy a nagy, kegyelmes uraknál, — mert annak a művelten, de raffinirozott cselédnek is van anyja esze, hogy tudja: hol lehet arcátlankodni, — de ezt az a kegyelmes, vagy csupán méltóságos törvénygyuró ur nem vette figyelembe — nem lévén ő elboacsátva praktikus dolgokban.

Ezt a bizonyos cseléd-törvénynek nevezett „izét” a humanizmus köpenyegével akarták megvédeni az eső ellen, de nem sikerült, mint a mi sok más nem sikerült és hatályon kívül helyezték. Ennek sorsa sem egyéb, mint a végleges bukás, a mi kell, hogy mihamarabb, inkább ma mind holnap következék!

Csikvármegye.

T. B. Mi nagyon jól tudjuk, hogy az ípsék milyen fegyverekkel munkálkodnak ellenünk. Azt is látjuk, hogy Maculay szerint: „Vérük epe s természetük ép úgy megkívánja a hazug beszédet s a beestelen tetteket, mint a dühös ebé a morgást és a harapást”. Az ilyen alakok nem tekintik azt, hogy családos embert üldöznek és így olyan áratlanokat is bántanak, kik soha senkinek sem vétettek. A család előttük nem szent, mert ők ilyennel nem bírnak. Jó érzésű embert az ilyesmi tényleg méltán megbotránkoztatja.

M-i-i-i-t? — Papa megengedte! Hisz' valódi Jacobi-féle Antinicotin-cigaretta hüvelyek fadobozban!

Vigyazzon! Csakis a „JACOBI” jelzéssel valódi

— **Csomagoló papír.** Kapható e lap kiadóhivatalában. Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

Csomagolópapír kilószámra kapható
a lap kiadóhivatalában Kossuth-
sz. 31. sz.

9561—911. sz. tkvi.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906 évi július 6 an 14114. sz. alatt elrendelte, hogy az oklándi kir. járás bíróság, mint telekkönyvi hatóság-hoz tartozó Katis falva közseg telekkönyveiben felvet mindazon ingatlanokra nevezze, amelyekre az 1886. 19. az 1889. évi XXXVIII. és az 1891. XVI. t. c. a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantatottak.

E célból a helyszíni eljárás Katis falva községben 1912. évi január hó 2-án fog kezdődni.

1. Ennél fogva felhívom mindazokat, akik a telekkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadott előterjesztést kívánunk tenni hogy tkvi hatóság kiküldöttje előtt a kitűzött határnap kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. mindazok, akik valamely ingatlanokhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekezelésére alkalmas okirataik nincsenek, hogy az aurasra az 1886. XXIX. t. c. 15-18 és az 1889. XXXVIII. t. c. 5. 6. 7. és 9. § ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldöttje előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldöttje előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekezelésére engedélyt nyilvánítsa mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik.

3. és azok javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszünt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve hogy törlesztési engedély nyilvánítsa végett a kiküldöttje előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. járásbíróság mint tkvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1911. nov. 3-án.

Gyarmathy Ferenc s. k.
kir. tv. széki bír.,

A kiadmány hiteleül,

DÓSA kir. tkvi vezető.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! HIRDESEN tehát
a Székely-Udvarhelyben

Árverési hirdetmény.

Homorodujfalva község tulajdonát képező kocsma helység a bozzátartozó melék helyiségekkel együtt 1911. évi nov. 20-án d. e. 9 órakor Homorodujfalva község háznál nyilvános árverésen bérbeadatik.

Kikialtási ár 600 K. ennek 10 százaléka bántalpenzzül leteendő.

Bérlet tartama 1912 január hó 1-től 1913 évi december 31 ig.

Árverési feltételek a Homorodujfalvi községi bírónál megtekinthetők.
Homorodujfalva, 1911 okt 29.

Benedek József
k. bír.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bormagykereskedők
Hodgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hogyi borkban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös bork.

Síremlékek és lépcsőkövek
Székelyudvarhelyt,

Kossuth-utca 52-ik szám alatt
Imre Marton kőfaragómester
üzletében kapható a legjutányosabban. Elvállal egyéb építészeti munkát is. Kővágást és tartósságot jótállást vállal.

B O R I!

Ferengyel Gyula székelyudvarhelyi bormagykereskedőné

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szűreti kilitásokra való tekintetből armérséklés.

Eladó egy tiszta angol telivér fajkanca

12 éves, sötét pej, 168 cm. magas, Gróf Teleki László ménéséből való. Származása (pedigrée) apja Nyertes Carignántól, anyja Szennyes Cupidó után; az apamén apja Prinz Paris, anyja Magnolia. Ára 400 korona. Az eladás egyedüli oka, hogy a ló az egyedül léte nem szokja. Lovas gazdának különösen tenyésztésre igen jó tőke. Eddig csak hátsáknak használtatott. Tudakozódni lehet: **Dr Koucz János**, körjegyző, Székelyderzs, Udvarhelymegye.

deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

8888—1911 tkvi

Hirdetmény.

Székelyudvarhely község telekkönyve tagosítás és aranyosítás következtében átalakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886: XXIX. az 1889: XXXVIII és az 1891: XVI t. c. cikk s tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892: évi XXIX t. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbikapcsolatosan fogantatott.

Ez azzal a felhívással tétetik közre: 1. hogy mindazok kik az 1886: XXIX t. c. 15 és 17 § ai alapján ideértve a §-oknak az 1889: XXXVII: t. c. 5 és 6 § aiban és az 1891: XVI t. c. 15 § a) pontján foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889: XXXVIII t. c. 7 §-a és az 1891: XVI t. c. 15 § b) pontja alapján történt törleszek érvénytelenségeit kimutathatják a végből törleszi kereseteket hat hónap alatt vagyis 1912 vi június hó 3. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ledított törleszi kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvankönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886: XXIX t. c. 16 és 17 § ainek eseteiben ideértve az alábbi §-nak az 1889: XXXVIII t. c. 5 és 6 § aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánunk, irásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1912 évi június hó 3 napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, met ezen megnem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog,

3. hogy mindazok akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nem különbben azok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az 1892: XXIX t. c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvankönyvi jogukat bármely irányban sértve vélik — ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889: XXXVIII t. c. 16 §-a alapján történt bejegy-

zést sérelmesnek találják — e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1912 évi június hó 3 napjáig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után az átalakításkor közbejött éves bevezetésből származó bármilyen igényeket jó hiszemű 3-ik szem. irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes utján és csak időközben nyilvankönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelemztetnek azokat a feleket akik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak at, hogy amennyibe azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik

Kelt Székelyudvarhely 1911. évi november hó 10 napján a kir. törvényszék mint tkvi hatóság.

GYARMATHY FERENC s. k. törvényszéki biro.

kiadmány hiteleül:

DÓSA kir. telekkönyvvezető.

Szám 8089—1911. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhirre teszi, miszerint Balázs Dénes székelyudvarhelyi lakos végrehajtatonak, Pál József székelyudvarhelyi lakos végrehajtást szenvedő elleni 150 K tőkekövetelés iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a székelyudvarhely 42. sz. tkvben A 157, 158 ingatlan 1/2 része 811 K kikiáltási árrban a Zálogkölcsonintézet 130 K járulékaiból álló követeléseik kielégítése végett ezennel megállapított kikiáltási árrban az árverést elrendelte és a fentebb megjelölt ingatlanok az 1911. évi dec. hó 1-ik napján d. e. 9 órájkor a tkvi hatóság árverező szobájában megtartandó nyilvános árverésen el fognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár tíz százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezébe letenni. Miről összes érdekeltek értesíttetnek. A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság Székelyudvarhelyen, 1911 dec. 2-én.

A királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Gyarmathy Ferenc s. k.
kir. tv. széki bír.,

A kiadmány hiteleül:

DÓSA tkvi, vezető.

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcellán és **Régiségeket** megbizafastól azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken mint vevő résztvesz.

Arany, briliáns ékszereket, ezüst tárgyakat (tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ótvősmester.
Kolozsvárt.

Levélbeni megkeresésre azonnal válaszol

Sürgőnycim: **Dietrich**
ékszerész Kolozsvár.

Védjegy: „Horgony“.

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régiónak bizonyult háziaszer, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult küszvénynél, oszdnál és meghűléseknél.

Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárlaskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti áruvet fogadjunk el, mely a „Horgony“ védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és ügyszólván minden gyógyszerertárban kapható. — Póráktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr Richter gyógyszerfára az „Arany oroslánhoz“, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Névjegyek Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos üzemre berendezett könyvnyomató és könyvkötő-intézetben Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca sz. 31. alatt.

Betegh Pál villammosor könyvnyomató-intézetéből Székelyudvarhelyt